

## ارکان تربیت فرزند از دیدگاه رهبر معظم انقلاب

گردآورندگان<sup>۱</sup>

چکیده :

تربیت فرزندان امر پیچیده‌ای است که ظرافت‌ها و لطافت‌های خاص خودش را دارد و اگر به شکل صحیح یا در زمان درست انجام نگیرد، دارای آثار منفی بر فرزند است و گاهی ممکن است که اثر منفی آن بر تربیت کودک بیشتر باشد. بر همین اساس، دقت لازم در تربیت، موجب سلامت و بهداشت روانی کودک می‌گردد.

این جستار، در راستای حفظ و حراست از این سرمایه مهم دنیوی و اخروی، به دنبال بازکاوی شیوه‌ی ارکان تربیت صحیح فرزندان از دیدگاه امام خامنه‌ای (ره) است از جمله توجه آقا به مسائلی مانند تربیت فرزند برای خدا، نقش خانواده در تربیت، اهمیت آموزش و پرورش در تربیت و سوق دادن فرزندان به ورزش را یادآوری می‌نماییم تا بتوانیم در جهت افزایش رشد و شکوفایی تربیت صحیح فرزندان این جامعه اسلامی گامی هرچند کوچک برداریم.

کلید واژه: تربیت، ارکان، فرزند، رهبر معظم انقلاب، محیط خانواده

---

<sup>۱</sup> طلاب پایه اول مدرسه ریحانه النبی رفسنجان، اعظم عبدلی، فاطمه دهنوی، محدثه محمدزاده، شیما محمدرضایی

## مقدمه :

انسان موجودی اجتماعی است و شخصیت او در مبنای تربیت می‌باشد که در خانواده شکل می‌گیرد و وارد جامعه می‌شود و ابعاد مختلفی دارد که در آینده شخص هم می‌تواند تاثیر گذار باشد پس مسئله تربیتی مهمی می‌باشد ؛ اسلام کامل‌ترین دین است که توصیه‌هایی اساسی ؛ در این زمینه داشته است و رهبری چون تربیت یافته مکتب اسلامی نیز می‌باشد در خیلی از مسائل اظهار نظراتی داشتند در این زمینه هم در بحث تربیت به بیاناتی پرداخته و نکاتی را ایراد نموده است .ایشان تربیت فرزند را یک مسئولیت بزرگ و اساسی برای والدین و جامعه می‌دانند .

تربیت فرزند ، فرآیندی است که از بدو تولد آغاز می‌شود و تا بزرگسالی ادامه می‌یابد. این فرآیند ، دارای مراحل و ابعاد مختلفی می‌باشد که خود دارای شاخصه‌هایی است یکی از این شاخصه‌های مهم و اساسی این فرآیند مسئله تربیت ( تربیت فرزندان ) است .

رهبری معظم انقلاب اسلامی ، تربیت فرزند را یکی از مهم‌ترین وظایف والدین و جامعه می‌دانند و بر اهمیت آن در شکل‌گیری آینده فرد و جامعه تاکید دارند و این تحقیق به دنبال بررسی ارکان تربیت فرزند از دیدگاه مقام معظم رهبری است.

تربیت فرزند از دیدگاه رهبر معظم انقلاب ، امری حیاتی و بنیادین است که تاثیر بسزایی در ساختار فردی و اجتماعی جامعه دارد . ایشان بر اهمیت تربیت صحیح فرزندان از دوران جنینی تا بزرگسالی تاکید دارند و نقش والدین در این زمینه را بسیار کلیدی می‌دانند به عقیده ایشان ، تربیت فرزندان باید با هدف پرورش انسان‌های مومن ، متعهد و کارآمد در ابعاد مختلف فردی و اجتماعی صورت گیرد . تربیت صحیح فرزندان ، زیربنای جامعه اسلامی است و دشمنان از تربیت صحیح نسل جوان و آینده‌سازان کشور بیم دارند و از این رو ، بر لزوم تربیت صحیح و آگاهانه تاکید می‌شود .

همچنین تربیت صحیح ، نسل آینده را در برابر تهاجم فرهنگی و تهدیدات مختلف بیمه می‌کند و به حفظ نظام اسلامی کمک می‌کند . تربیت فرزندان ، فرصتی برای جبران کاستی‌ها و خطاهایی است که در گذشته در تربیت نسل‌های قبل وجود داشته

است تربیت فرزندان از دیدگاه رهبر انقلاب یک وظیفه عمومی و ضروری برای حفظ و گسترش جامعه اسلامی است که د راین تحقیق به آن می پردازیم.

نظر به اینکه هدف اصلی از انجام این پژوهش بررسی تربیت فرزند از دیدگاه رهبر معظم انقلاب (دام ضله العالی) می باشد می توان گفت پژوهش حاضر از نظر هدف در حیطه تحقیقات کاربردی می باشد و باتوجه به اینکه در این پژوهش از روش های مطالعه کتابخانه ای و مجازی استفاده می شود می توان بیان کرد که پژوهش حاضر بر اساس ماهیت و روش ، یک پژوهش توصیفی بوده است .

کتاب تربیت فرزند از زبان تا رهبری نوشته محمد ابوالقاسمی این کتاب شامل ۶ فصل می باشد: ۱ - تربیت دینی ۲ - تربیت اجتماعی ۳ - تربیت عاطفی و روانی ۴ - تربیت عقلی ۵ - تربیت جسمانی ۶ - مسائل متفرقه

در این کتاب نویسنده به بیان نکات و راهکارهای مفیدی برای تربیت بهتر فرزندان پرداخته است و همچنین به موضوعاتی از جمله اهمیت تربیت دینی ، تربیت اجتماعی ، تربیت عاطفی و روانی ، تربیت عقلی و تربیت جسمانی در فرزندان می پردازد . همچنین در بخشی از کتاب به موضوع رهبری در خانواده و چگونگی ارتباط صحیح والدین با فرزندان پرداخته شده است . این کتاب می تواند منبع مفیدی برای والدین و کسانی که در زمینه تربیت فرزندان فعالیت می کنند باشد.

کتاب تربیت فرزند نوشته حجت الاسلام و المسلمین محمد تقی خالدي نژاد این کتاب یکی از منابع مفید برای والدین و کسانی است که در زمینه تربیت فرزندان فعالیت می کنند در این کتاب ، نویسنده به بررسی ابعاد مختلف تربیت فرزندان پرداخته و راهکار عملی و موثر برای تربیت بهتر فرزندان ارائه کرده است . همچنین ، مقدمه و توصیه های مقام رهبری د راین کتاب بر اهمیت تربیت فرزندان و نقش والدین در این فرآیند تاکید کرده و راهنمایی هایی را برای والدین توصیه نموده است .

چکیده این کتاب می تواند این باشد : « تربیت فرزند » یک منبع مفید برای والدین است که به بررسی ابعاد مختلف تربیت فرزندان پرداخته و راهکارهای عملی و موثر برای تربیت بهتر فرزندان ارائه می دهد . کتاب « مادری که کم داشتم » نوشته (جاسمین لی کوری) این کتاب روانشناختی عاطفی با رویکردی بازتابی نوشته شده و به بررسی رابطه بین مادر و فرزند و تاثیر رفتارهای مادرانه بر سلامت روحی کودک می پردازد . نویسنده ۳ بخش مهم را دنبال می کند : الف ) خواسته های فرزندان از مادر ب ) آسیب هایی که از رفتارهای ناسالم مادر وارد می شود ج ) راه های درمان و بهبود رابط این کتاب مناسب مادرانی است که در پی درک بهتر نقش خود و بهبود ارتباط با فرزند هستند .

مقاله « تربیت دینی کودکان و راهکارهای تقویت معنویت » نوشته محمد ادیب نیا در این نوشتار وبلاگی آموزنده ، دو راهکار عملی در تربیت معنوی کودکان آموزش داده شده است : الف ) ایجاد شوق و رغبت در کودکان : استفاده از روش های جذاب بجای اجبار ، تا کودک از درونی سازی تربیت بهره مند شود . ب ) استفاده از تشویق و پاداش : تشویق های هوشمندانه ، محرک رشد معنوی بهتر هستند و ارزش وجودی کودک را تقویت می کنند .

مقاله « خبری : راهکارهای سنی – محور برای عادت دادن کودکان به ورزش » نوشته ( جواد محرابی ) الف ) ابتدای دبستان : کودکان تقلیدگر هستند ، والدین فعال می توانند الگوی خوبی باشند حتی فعالیت های ساده مثل پیاده روی یا بازی در پارک بسیار موثرند . ب ) میانه نوجوانی ( متوسطه ) : فشار بر شرکت در تیم های ورزشی را کاهش دهید و به فعالیت های مورد علاقه و غیر رقابتی مثل دوچرخه سواری یا قدم زدن تشویق کنید . ج ) دبیرستان : به آن ها کمک کنید تا به صورت مستقل و در قالب سرگرمی های اجتماعی

ارکان تربیت تاثیر بسیاری بر شخصیت و رفتار فرزند دارد که این ارکان تربیت را با توجه به پژوهش هایی که در پیشینه کتاب ها و مقالات مورد بررسی قرار گرفته ما را به استمرار در پژوهش های بیشتر نسبت به فرمول هایی که در تربیت هرچه صحیح تر فرزندان این مرز و بوم در بیانات رهبر عزیزمان ایراد نموده اند مشتاق تر می نماید یعنی ما به آن سبک ، آن استمرار و روش مندی نیاز داریم تا تار و پود تربیت را با حوصله و صبر رو به جلو ببریم .

تربیت در لغت به معنای « رشد و نمو » است و در اصطلاح به فرآیند هدایت و شکوفایی استعداد های درونی و بیرونی انسان در جهت رسیدن به کمال گفته می شود . تربیت شامل دو بعد فردی و اجتماعی است و اهدافی چون رسیدن به کمال ، حق طلبی ، اصلاح جامعه و استقلال طلبی را دنبال می کند .

## مفهوم شناسی

### مفهوم لغوی تربیت

### شکوفایی استعدادها

تربیت به معنای کشف و پرورش توانایی های بالقوه فرد در زمینه های مختلف است . این استعدادها می توانند جسمانی ، ذهنی ، عاطفی و معنوی باشند . ( دهخدا . ۱۳۹۰ . ص ۱۲۶۰ )

### رسیدن به کمال

هدف نهایی تربیت ، هدایت فرد به سوی کمال مطلوب است که شامل رشد فضایل اخلاقی و رفتارهای پسندیده می شود .

### تأثیرگذاری بر ابعاد وجودی

تربیت تمام ابعاد وجودی انسان ، شامل جسم ، روح ، عقل و احساسات را در بر می گیرد و به دنبال هماهنگی و تعادل در این ابعاد است .

### فرایندی تدریجی

تربیت یک فرآیند مستمر و تدریجی است که از دوران جنینی آغاز می شود و تا پایان عمر ادامه دارد.

### تأثیر محیط

تربیت تحت تأثیر عوامل درونی و بیرونی قرار دارد ، از جمله محیط خانواده ، مدرسه ، دوستان و جامعه .

### تربیت در اصطلاح

تربیت شامل پرورش صفات اخلاقی ، مهارت های فردی ، خودآگاهی و ارتقای سطح معنوی فرد است. همچنین دارای ابعاد

فردی و اجتماعی می شود. شامل آموزش مهارت های زندگی اجتماعی ، تعامل با دیگران ، احترام به قوانین و

مسئولیت پذیری در قبال جامعه . در تعریف تربیت باید اهمیت و نکات مهم آن لحاظ شود که عبارت است از: تربیت

صحیح نقش مهمی در ایجاد آرامش و سلامت روانی فرد و در نتیجه ، آرامش و پیشرفت جامعه دارد .

تربیت باعث شکوفایی استعدادها و توانمندی های فردی می شود و در نهایت به توسعه و پیشرفت جامعه کمک می کند .

تربیت یک نسل سالم و صالح ، تضمینی برای آینده ای روشن و موفق است . مربیان باید شناخت دقیقی از ویژگی ها ،

استعدادها و نیازهای فردی که قصد تربیت او را دارند ، داشته باشند. روش های تربیتی باید متناسب با سن ، جنس و

ویژگی های فرد انتخاب شوند . تربیت باید با ایجاد انگیزه در متربی همراه باشد تا او با رغبت به سوی کمال حرکت کند .

تربیت موفق نیازمند توجه به عوامل درونی (مانند انگیزه، اراده) و عوامل بیرونی (مانند محیط ، خانواده) است . تربیت یک

فرآیند طولانی مدت است و نیاز به صبر و تداوم دارد. (سایت [ensani.ir](http://ensani.ir))

### مفهوم ارکان تربیت

ارکان تربیت به عناصری اشاره دارد که در فرآیند تربیت و شکل گیری شخصیت افراد نقش اساسی دارند. این ارکان ، با

تعامل و هماهنگی با یکدیگر، به تربیت صحیح و مطلوب کمک می کنند. به طور کلی ، ارکان تربیت را می توان به چهار

دسته اصلی تقسیم کرد: خانواده، مدرسه (یا محیط آموزشی) ، رسانه و جامعه . (سایت [ensani.ir](http://ensani.ir))

### خانواده

خانواده به عنوان اولین و مهمترین کانون تربیت ، نقش بسزایی در شکل گیری شخصیت کودک دارد . تربیت صحیح در

خانواده ، شامل ارائه محبت ، آموزش ارزش ها و هنجارهای اجتماعی ، و ایجاد محیطی امن و آرام برای رشد کودک است .

(سایت [ensani.ir](http://ensani.ir))

تأثیر مادران اند . اون که بهشتی می شود پایه بهشتی شدنش از مادر است . زن مسلمان باید در محیط خانه دل آرام شوهر و فرزندان باشد . مایه آرامش زندگی و آسایش محیط خانواده باشد . در دامن پر مهر و عطوفت و با سخنان پرنکته و مهر آمیزش فرزندان صالحی را از نظر روانی تربیت کند . (سخنرانی رهبری در تاریخ ۱۳۹۹/۷/۱۹)

انسان های بی عقده ، انسان های خوش روحیه ، انسان های سالم از لحاظ روحی و اعصاب در دامن او پرورش پیدا کنند . مردان و زنان و شخصیت های مهم جامعه را به وجود بیاورند . از هر سازنده ای مادر سازنده تر و با ارزش تر است این رشته های به شدت نازک اعصاب کودک را فقط سرانگشت ظریف مادر هست که میتواند از هم جدا کند که عقده به وجود نیاید ، گریه به وجود نیاید . هیچ کس دیگر نمی تواند اگر از جنس زن نباشد . (سخنرانی رهبری در تاریخ ۱۳۹۹/۷/۱۹)

رهبر انقلاب معتقدند که تربیت فرزند در واقع تربیت محیط خانواده است و محیط خوب خانوادگی باعث تربیت صحیح فرزندان می شود ، همچنین مادران با زندگی کردن ، فرزند تربیت می کنند و صلاحیت و هوشمندی مادر در این تربیت نقش اساسی دارد . (سخنرانی رهبری در تاریخ ۱۳۹۹/۷/۱۹)

نکات کلیدی در تربیت فرزند از دیدگاه رهبری

تربیت محیطی است ، نه فردی : رهبری تاکید دارند که تربیت فرزندان ، تربیت تک تک فرزندان نیست ، بلکه تربیت محیط خانواده است .

محیط سالم ، فرزند سالم : اگر محیط خانواده سالم و خوب باشد ، فرزندان چه کم و چه زیاد ، به خوبی تربیت می شوند .

نقش مادر در تربیت : مادران با زندگی کردن خود ، به صورت عملی فرزندان را تربیت می کنند .

صلاحیت و هوشمندی مادر : هرچه زن شایسته تر ، عاقل تر و هوشمندتر باشد ، تربیت فرزند بهتر خواهد شد .

جملات مرتبط : « تربیت فرزندان ، تربیت تک تک فرزندان نیست ، تربیت محیط خانواده است . محیط خانواده که خوب بود ، چه بچه یکی باشد چه پنج تا باشد ، فرقی نمی کند ، خوب تربیت می شوند . » (رهبر معظم انقلاب) . « مادران با زندگی کردن ، فرزند تربیت می کنند . هرچه زن صالح تر ، عاقل تر و هوشمندتر باشد ، این تربیت بهتر خواهد شد . » (رهبر معظم انقلاب) . (سخنرانی رهبری در تاریخ ۱۳۹۹/۷/۱۹)

## اهمیت تعلیم در تربیت :

سخنان رهبر انقلاب در زمینه تربیت بر اهمیت «رشد و کمال یافتن انسان» و «تزکیه» تأکید دارد و تربیت را امری مستمر در تمام دوران زندگی می‌داند که هدف آن «ساختن انسان صالح» و «تبدیل به یک تمدن اسلامی» است. ایشان همچنین بر تقدم «تربیت بر تعلیم»، نقش «معلم» در ساختن آینده کشور و اهمیت «محیط خانواده» در تربیت فرزندان تأکید کرده‌اند. (سخنرانی رهبری در تاریخ ۱۳۹۹/۷/۱۹)

## مفاهیم کلیدی در تربیت از منظر رهبری

تربیت یعنی رشد و کمال یافتن : تربیت به معنای حرکت انسان به سمت هدفی است که در آن به کمال خود می‌رسد.

تزکیه و تعلیم : وظیفه انبیاء ، «تزکیه و تعلیم» انسان بوده است و تربیت به معنی خاص ، شامل تزکیه است که فراتر از فراگیری صرف است .

تربیت مستمر و جامع : تربیت منحصر به یک دوره خاص از زندگی نیست و همه دوران زندگی انسان را شامل می‌شود.

تقدم تربیت بر تعلیم : به همان اندازه یا حتی بیشتر از «تعلیم» (آموزش) ، باید به «تربیت» اندیشید .

تبدیل انسان به ابزار تباهی : «آموزش بدون پرورش» می‌تواند موجب تباهی یک نسل شود. (سخنرانی رهبری در تاریخ ۱۳۹۵/۹/۱۵)

## نقش‌ها و اهمیت تربیت

نقش معلم : کار معلم در تربیت و تعلیم نونهالان ، مهمترین کار در کشور و سازنده آینده است .

نقش محیط خانواده : «تربیت ، تربیت محیط خانواده است» ؛ چنانچه محیط خانواده خوب باشد، فرزندان به‌طور طبیعی خوب تربیت می‌شوند. تربیت انسان صالح، غایت و نهایت نظام دینی و لازمه دستیابی به «تمدن بزرگ اسلامی» است .

به طور خلاصه ، دیدگاه رهبر انقلاب درباره تربیت، یک نگاه جامع و مستمر است که بر رشد و کمال انسان، تقدم تربیت بر صرف آموزش، و اهمیت نهاد خانواده و معلم در این فرآیند تأکید دارد .

تربیت فرزندان با ورزش : سخنان مقام معظم رهبری درباره تربیت فرزندان با ورزش مقام معظم رهبری ورزش را یک نیاز اساسی برای جامعه ، به‌ویژه جوانان و نوجوانان می‌دانند . از نگاه ایشان ، ورزش نه تنها باعث سلامت جسم می‌شود، بلکه نقش بزرگی در تربیت روح و شخصیت انسان دارد . (سخنرانی رهبری در تاریخ ۱۳۹۵/۹/۱۵)

#### اهمیت ورزش در تربیت فرزندان

رهبر انقلاب فرموده‌اند : « ورزش هم سرگرمی است، هم تفریح است، هم نشاط است، هم آمادگی است؛ هم آمادگی جسمی است ، هم آمادگی روحی است.» این بیان نشان می‌دهد که ورزش یک وسیله جامع برای پرورش همه‌جانبه فرزندان است .

ورزش و ساختن شخصیت : تقویت اراده و نظم: ورزش به فرزندان می‌آموزد که با پشتکار، برنامه‌ریزی و انضباط پیش بروند . اعتماد به‌نفس و امید: مقام معظم رهبری بارها تأکید کرده‌اند که ورزش روحیه امید، نشاط و اعتماد به‌نفس را در جوانان تقویت می‌کند. پرهیز از غرور و تکبر: ایشان توصیه می‌کنند که ورزشکاران باید همواره تواضع و جوانمردی را سرلوحه رفتار خود قرار دهند .

ورزش و تربیت اجتماعی ورزش جمعی فرزندان را با روحیه همکاری و مسئولیت‌پذیری آشنا می‌کند. رهبری فرموده‌اند : «جوان وقتی در محیط ورزش قرار می‌گیرد، یاد می‌گیرد که رعایت کند، همکاری کند، قانون را بپذیرد و اینها همان تربیت اجتماعی است.» (سخنرانی رهبری در تاریخ ۱۴۰۱/۲/۲۱)

#### نقش خانواده و مسئولان

خانواده‌ها باید فرزندان خود را به ورزش تشویق کنند، زیرا آینده سالم جامعه در گرو جوانانی پرنشاط و تندرست است . رهبر انقلاب بارها به مسئولان کشور توصیه کرده‌اند که زیرساخت‌های ورزشی برای نوجوانان و کودکان فراهم شود تا ورزش به‌صورت همگانی در جامعه رواج پیدا کند. (سخنرانی رهبری در تاریخ ۱۴۰۱/۲/۲۱)

ورزش و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی

رهبر انقلاب تأکید دارند: « اگر ورزش در میان جوانان رواج پیدا کند، بسیاری از فسادها و انحرافات خودبه‌خود از بین می‌رود.» این نشان می‌دهد که ورزش علاوه بر سلامت جسمی، سپری در برابر مشکلات و آسیب‌های اجتماعی است.

جمع‌بندی از نگاه مقام معظم رهبری، ورزش یک مدرسه تربیتی بزرگ برای فرزندان است. ورزشی که همراه با اخلاق، معنویت و جوانمردی باشد، می‌تواند نسلی مقاوم، باایمان، پرنشاط و آماده برای ساختن آینده کشور تربیت کند. (سخنرانی رهبری در تاریخ ۱۴۰۱/۲/۲۱)

### نتیجه گیری

برای تربیت فرزند باید آن‌ها را به گونه‌ای بار بیاوریم که مورد قبول و رضایت خداوند باشد. این مهم، مستلزم توجه به تربیت دینی، اخلاقی و ارزش‌های الهی است؛ وگرنه اگر فرزندان به‌صورت نادرستی تربیت شوند یا رها گردند، نمی‌توان آن‌ها را به حساب خدا گذاشت بر والدین است که در تربیت فرزندان خود، به مسائل دینی، اخلاقی و ارزشی توجه کافی داشته باشند تا کودکان به‌صورت درست و متدین بار آیند.

زن مسلمان باید در محیط خانه دل آرام شوهر و فرزندان باشد. مایه آرامش زندگی و آسایش محیط خانواده باشد. در دامن پر مهر و عطوفت و با سخنان پر نکته و مهر آمیزش فرزندان صالحی را از نظر روانی تربیت کند. انسان‌های بی عقده، انسان‌های خوش روحیه، انسان‌های سالم از لحاظ روحی و اعصاب در دامن او پرورش پیدا کنند.

مادران نقش بسیار مهم و اساسی در تربیت فرزندان و شکل‌گیری شخصیت آنها دارند و در این زمینه، هیچ‌کس نمی‌تواند جایگزین مادر شود. تربیت فرزندان در واقع تربیت محیط خانواده است، نه تربیت تک‌تک فرزندان محیط سالم خانواده باعث تربیت صحیح فرزندان می‌شود.

مادران با زندگی کردن خود، به صورت عملی فرزندان را تربیت می‌کنند\*. صلاحیت و هوشمندی مادر در تربیت فرزندان نقش اساسی دارد. در بیانات امام خامنه‌ای تربیت فرزندان به عهده کل خانواده است و مادران نقش بسیار مهمی در این فرآیند دارند. اگر محیط خانواده سالم و خوب باشد و مادر شایسته، عاقل و هوشمند باشد، فرزندان به خوبی تربیت خواهند شد. به طور کلی، می‌توان گفت که رهبر معظم انقلاب ورزش را ابزاری مهم برای تربیت فرزندان می‌داند؛ ابزاری که علاوه بر ارتقای سلامت جسم، به تقویت روحیه، افزایش اعتماد به نفس، و پرورش ارزش‌های اخلاقی و اجتماعی منجر می‌شود. از

این رو، تشویق و حمایت از ورزش ، به ویژه در میان نوجوانان و جوانان ، یک ضرورت برا توسعه فردی و اجتماعی جامعه است. همچنین رهبر انقلاب بر تقدم تربیت بر آموزش ، نقش مهم معلم و محیط خانواده در تربیت ، و اهمیت تزکیه و تعلیم تأکید دارند. هدف نهایی ، تربیت انسان صالح ورشد کمال او در جهت دستیابی به تمدن بزرگ اسلامی است.

فهرست منابع و مآخذ

قرآن کریم

نهج البلاغه

- ۱- ابوالقاسمی ، محمد -تربیت فرزند از زبان رهبری
- ۲- خالدی نژاد ، محمدتقی - تربیت فرزند
- ۳- حرعاملی،م،(۱۳۸۶)، وسائل الشیعه. انتشارات کتابچی.
- ۴- کلینی،م،( )، کافی. انتشارات
- ۵- لی کوری ، جاسمین - مادری که داشتم ، مترجم فهیمه سادات کمالی
- ۶- ادیب نیا ، محمد - مقاله ( تربیت دینی کودکان و راهکارهای تقویت معنویت)
- ۷- محرابی ، جواد - مقاله ( راهکارهای سنی - محور برای عادت دادن کودکان به ورزش)
- ۸- سایت رهبری <https://farsi.khamenei.ir/audio-index>